

ФЛЕЙТОВЕ МИСТЕЦТВО КИТАЮ У КУЛЬТУРОЛОГІЧНІЙ РЕТРОСПЕКТИВІ

Ян Цзечжоу

*аспірант кафедри музикознавства та культурології
Сумський державний педагогічний університету імені А. С. Макаренка
м. Суми, Україна*

З моменту появи флейти в Китаї минуло більше ста років – це відбулося в кінці ХІХ – початку ХХ століття. Після утворення Китайської Народної Республіки мистецтво гри на флейті почало активно розвиватися. Флейтисти та викладачі цього інструменту з усього світу вплинули на розвиток флейтового мистецтва в Китаї. Вони привезли до «Піднебесної» не лише передові досягнення театрального мистецтва та навчання гри на флейті, а й твори для цього інструменту, який раніше не був відомий китайській аудиторії. Згодом музичне мистецтво в країні вийшло на новий рівень розвитку. У часи активної економічної та культурної взаємодії між країнами всесвітньо відомі флейтисти з різних країн виступають з лекціями та концертами в Китаї. У свою чергу китайські виконавці активно відвідують країни Європи та Сполучені Штати Америки, щоб мати можливість наживо поспілкуватися з музикантами інших країн та культур, обмінятися досвідом та отримати знання. Завдяки цьому мистецтво гри на флейті досягло в Китаї великого прогресу.

У контексті зростання економічного рівня Китай активно рухається до гармонійного та процвітаючого суспільства, яке прагне до демократії, свободи, рівності, справедливості та верховенства права («Один пояс, один шлях»). Вирішивши проблему базових потреб суспільства, країна стрімко почала займатися питаннями розвитку культури і мистецтва. Підтримуючи національну силу та культурну ідентичність, Китай отримав світове визнання як нація зі своїми культурними цінностями. Китайська нація зберегла свої унікальні риси, характерні для неї протягом усієї історії китайської цивілізації, але вона також увібрала культуру інших країн і націй (Going global) [5, с. 102].

Нині Китай переживає період турбулентності, постійного обміну, змішування, а іноді й протистояння різних культурних течій. Причинами таких подій стали постійні відвідування китайською молоддю різних країн для вивчення передових світових досягнень у тій чи іншій галузі знань, а також навчання за кордоном.

У музичній культурі сучасного Китаю існує два різновиди флейтового інструменту – традиційний і європейський (академічний). Згідно наукових положень та історичних фактів, флейта з'явилася в Китаї більше двох тисяч років тому, у період V-III століття до нашої ери

за ініціативою Лін Лун. Інструмент було знайдено поблизу округу Суй провінції Хубей [2, с. 56]. Також була виявлена флейта династії Хань під час археологічних розкопок на цвинтарі Мавандуй у східному передмісті сучасного міста Чанша (провінція Хунань).

Існувало декілька історичних прототипів сучасних традиційних інструментів. Це «сяо» (пінїнь – хіао), також донхіао – це бамбукова флейта, яка сьогодні використовується як у сольній, так і в ансамблевій практиці. Їїго назва виникла ще до імператорської династії Тан (VII–X ст.); потім «паїсіао» – інструмент, схожий на грецьку «флейту Пана». У китайській культурі збережено кілька автентичних версій з XVI–XVII століть. Зразки копій XIX століття цього інструменту вважаються найстарішими інструментами у світі, яким понад сім тисяч років; деякі вчені відносять появу сяо до династії Хань (III ст. до н. е.). Зважаючи на стародавні зображення, згадки про флейти «Янь» і «Гуань» відносяться до XIV століття до н. е. У історичних джерелах згадується вертикальна флейта «чіба» [4, с. 12].

Поява сучасного зразка інструменту в Китаї датується XVII століттям і тісно пов'язана зі створенням оркестрів західного походження. Після скасування 100-річної заборони на торгівлю морською продукцією, культурний обмін із західними музикантами та обмін західними музичними інструментами в Китаї відновилися, зокрема, започатковано європейське музично-флейтове мистецтво. Сучасна флейта почала активно розвиватися в Китаї в кінці XIX – початку XX століття. Юань Шикай (1859-1916) організував перший у Китаї військовий оркестр на флейті. У 1879 році Жан Ремюза заснував Шанхайський національний концерт за участю багатьох іноземних музикантів. Саме тут був створений перший духовий оркестр, до складу якого входили понад 20 осіб [1, с. 7]. У 1922 році Шанхайський оркестр був офіційно названий Шанхайським національним оркестром за участю іноземних музикантів.

Шанхайський симфонічний оркестр займає важливе місце в історії культури Шанхаю і Китаю в цілому. Існує багато версій щодо заснування оркестру, що пов'язано з різними інтерпретаціями історичних фактів китайських музикознавців. Але більш розповсюдженою версією часу його виникнення вважається 1879 рік. Початкова назва оркестру «Національна капела», який складався з тих самих інструментів, які використовуються в духових оркестрах. У 1907 році диригентом став професор Рудольф Бук з Німеччини. До складу оркестру він долучив шість європейських музикантів. Однак після початку Першої світової війни німецькі та австрійські митці були змушені покинути Китай, а у 1919 році Р. Бук повернувся до Німеччини. На початку XX століття розпочався 23-річний шлях до слави оркестру під керівництвом італійського музиканта Маріо Пачі.

Література:

1. Ма Вей. Концепція форми в музиці Китаю і Європи: аспекти композиції та виконавства: автореф. дис... канд. мист.: 17.00.03. Одеса, 2004. 21 с.
2. Ху Ципін. Дослідження китайської традиційної культури гуаньлюй. Шанхай: Шанхайське музичне видавництво, 2003. 425 с.
3. Хе Лютін. Вибрані музичні твори Хе Лютіна. Шанхай: Шанхайське музичне видавництво, 1981. 324 с.
4. Цзі Цзусінь. Обговорення стилю у флейтовій музиці Моцарта. Пекін: Центральна консерваторія музики, 2010. 16 с.
5. Ян Мін'якан. Народні пісні і танці в Китаї. Пекин: «Народна музика». 1996. 323 с.